

कीर्तन संस्था हल्ली खालावली आहे ही गोष्ट निर्विवाद आहे व त्याला कारण जसे बहुजन समाजाचे औदासिन्य आहे तसेच चांगल्या हरिदासांची बाण हेंही पण आहे. कदाचित् चांगल्या हरिदासांची बाण पडण्यास कारणही बहुजन समाजाचे औदासिन्यच असेल. हरिदासानां उत्तेजन नाही व त्या मुळे चांगले हरिदास निपजत नाहीत ही गोष्ट जरी खरी असली तरी हरिदासांनी व्यापल्या परंपरेचा अभिमान बाळगून समाजाचा ओघ आपल्याकडे आकर्षून घेण्याची जबाबदारी आपलेच आहे ही गोष्ट विसरतां कामा नये. कीर्तनाचे निमंत्रण आल्यास कीर्तनाकरितां नव्हे परंतु निमंत्रण देणाऱ्या आपल्या स्नेहाला बरे घाटावे म्हणून कीर्तनाला केव्हां तरी जाऊन हजिरी देऊन पानसुपारी घेऊन परत यावे ही घातुक वहिवाट अलीकडे समाजांत रूढ होत चालली आहे तिला हरिदासांनीच आळा घातला पाहिजे.

चांगल्या हरिदासांच्या कीर्तनाला लोकांच्या उड्या पडतात. नुकतेच मुंबईस दोन प्रसिद्ध कीर्तनकार येऊन गेले. पैकीं एक ह. म. प. दासगणु महाराज हे श्री साईलीलेच्या वाचकांच्या पूर्ण परिचयाचे आहेत. यांच्या कीर्तनाला केवढीही मोठी जागा असो, ती अपुरीच पडते व जागेच्या अभावी पुष्कळ मंडळी तीन तीन तास ताटकळत उभे राहून प्रेमाने सर्व कीर्तन ऐकतात. दुसरे कीर्तनकार ह. म. प. डॉ. पटवर्धन. यांची कीर्तनेही बरीच लोकप्रिय आहेत. दोघांचीही कीर्तनद्वारा शिक्षण देऊन समाजाला विशिष्ट वळण लावण्याची पद्धति फारच चांगली आहे. ह. म. प. दासगणु महाराजांची कीर्तने भक्तिरसाने ओथंबलेली असतात व त्यांच्या कीर्तनाने नास्तिक मनुष्याच्या मनांतहि भक्तीचा प्रादुर्भाव झाल्याची कांहीं उदाहरणे आम्हांस माहीत आहेत. सारांश, रा. रा. खापर्डे यांनी आपल्या प्रस्तावनेत म्हटल्याप्रमाणे, बहुजन समाजांत उपदेश करण्याचे, कीर्तनाप्रमाणे, निदान हिंदुस्थानांत तरी, दुसरे उत्कृष्ट साधन नाही व म्हणून आपण ही संस्था कधीहि बुडू देतां कामा नये.

हा उद्दिष्ट हेतु साध्य होण्याकरितां सर्व बाजूने प्रयत्न झाले पाहिजेत. मुंबईत एक संस्था कांही वर्षांपूर्वी याच उद्देशाने निघाली होती व

कीर्तन मासिक पुस्तक याच संस्थेच्या नेतृत्वाखाली सुरू झाले होते. परंतु संस्था चिरस्थायी होण्याची खबरदारी तिच्या उत्पादकांनी न घेतल्यामुळे त्यांच्या अकाली मृत्यूने संस्था व मासिक दोन्हीही त्यांचेच बरोबर लयास गेली. रा. रा. गणेश अनंत सराफ यांचा प्रस्तुतचा प्रयत्न प्रशंसनीय आहे व त्यांनी हे काम हाती घेतल्याबद्दल आम्हीं त्यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन करितो. मालेचा उद्देश कीर्तनोपयोगी कविता, प्रसिद्ध करून विद्यमान कवी व कवयित्रींची मने कीर्तन संस्थेकडे वळवून त्यांना प्रोत्साहन द्यावयाचे एवढाच ठेवला तर तिला कवि व कवयित्री यांची संख्या मर्यादित असल्यामुळे त्यांचा आश्रयही मर्यादितच मिळेल. परंतु आमच्या मते हे ध्येय कायम ठेवून पुस्तकांत मनोरंजकपणा ज्यास्ती आणल्यास बहुजन समाजाकडून आश्रय भरपूर मिळेल. मालेत येणारे विषय मनोरंजक असणारच. परंतु त्यांची मांडणी बहुजन समूहाचे चित्ताकर्षण करील अशा रीतीने केल्यास दुधात साखर घातल्यासारखे होईल. प्रस्तुत पुस्तकांत तीन आख्याने दिली आहेत. ती दोन्ही मनोरंजक आहेत परंतु त्यांची मांडणी तितकी मनोरंजक झाली नाही. गद्य थोडे व कवितांचा सुकाळ झाला आहे. हेच कवितांच्या आधाराने गद्य वाढवून आख्यान दिले तर ते खात्रीने ध्यास्ती मनोरंजक होईल. आख्यान वाचीत असतांना आपण नुसत्या हरिदासाच्या " नोट्स " वाचतो आहोत असे न वाटता कीर्तन ऐकताना जसे मनोरंजन होईल तसेच ते वाचताना झाले पाहिजे. आतां ही गोष्ट खरी की कवी हरिदासांनी लिहून ठेवलेली आख्याने मुळांतच अशी अपुरी असणार परंतु त्यांतील हा अपुरेपणाचा दोष काढून टाकता येण्यासारखा आहे. कवी विद्यमान असल्यास किंवा त्याची परंपरा पुढे चालविणारे त्याचे वंशज अथवा शिष्य असल्यास त्यांच्याकडून गद्यभाग पुरा करून घेता येईल व हे दोन्ही नसल्यास प्रकाशकानां स्वतः ते कार्य करण्यास कोणताही प्रत्यबाय नाही.

आतां आपण प्रसिद्ध झालेल्या आख्यानाकडे वळू. पहिले आख्यान चूडामणिसुत विरचित "वत्सला हरण" दुसरे संतकवि दासगणु विरचित "श्री अहल्याबाई होळकर" व तिसरे ऋकमांगद सुत विरचित "श्री

जयदेव चरित्र" अशी ही तीन आख्याने आहेत. यापैकी पहिले व तिसरे ही साधारण एकाच धर्तीची, जुन्या पद्धतीची आहेत. दोघांची कविता वन्यापैकी व भारदस्त अशी आहे. दोहोंत, वसलाहरणांतील कविता सरस आहे. पृष्ठ ४ वरील श्रीकृष्णाचा भावा फार प्रेमळ आहे. परंतु या दोन्ही कवींच्या पद्यांत अपरिचित शब्दांचा भरणा फार असल्यामुळे व आख्यानांत गद्य भाग अपुरा असल्यामुळे ती वाचीत असता बराच रसभंग होतो. दोन्ही आख्यानांचे विषय मनोरंजक आहेत व जर यांत गद्यभाग पुरा असता तर ती वाचतांना मनाचे रंजन चांगलेच झाले असते. "श्रीअहल्यावाई होळकर" हे आख्यान वरील दोहोंपेक्षा निराळ्या पद्धतीचे आहे. यांतील कविता फार रसाळ आहेत, त्यांत अपरिचित अथवा कठीण शब्द फारसे नाहीत. दिलेले गद्यहि साधारण बरे आहे त्यामुळे हे आख्यान वाचतांना दुसऱ्या दोन्हीपेक्षा ज्यास्ती मनोरंजक वाटते. तथापि यांतील गद्य जर वाढविले व ते दासगणु महाराजांच्या संमतीने सहज करता येईल, तर हे आख्यान आहे त्यापेक्षा चित्ताकर्षक होईल, गद्य अपुरे असल्यामुळे कित्येक ठिकाणी तर या आख्यानांत गद्यपद्याची खिचडी झाली आहे. उदाहरणार्थ पृष्ठ १३ मध्ये " पुढे थोड्याच दिवसांत त्यांचे मनोरथ पूर्ण होऊन योग्य काली " या अपुऱ्या गद्य वाक्याची पूर्ती त्या पुढील आयेंतून " हरिप्रिय कमळा शिशा पोटी निजांशें जन्मा येई " हा चरण घेऊन करावी लागते. पुढे त्याच पृष्ठावर शेवटी " वाचाप्रवाला शिकवित असे, त्या " हे गद्य वाक्य पुढील ओवींतील " पंतोजीचे तया अहल्येवरी भारी प्रेम जडलेले " हा चरण घेऊन पूर्ण करावे लागते. तसेच पृष्ठ १५ वरील (२०) ओव्यापासून पुढील काव्यरूपी संवाद वाचून आम्ही लहानपणी पाहिलेल्या उडदु इंद्रसभा नाटकाची आठवण होते. त्या नाटकांत इंद्राचे पद झाले की उर्वशीचे नंतर दुसऱ्या क्रोणाचे असे सर्व नाटक नुसत्या पद्यांतच होत असे.

या आख्यानांत श्री अहल्यादेवीचे साधुत्वाचे महिमान वर्णन करतांना जो कथामाग दिला आहे त्यांत भागिरीमध्ये नोकला छिद्र

पडल्यामुळे त्या नौकेंतील काशीठा जाणाऱ्या मंडळीनी श्री अहल्या देवीचे स्तवन केले व त्या मुळे नौका पेलतीरास सुरक्षित पोहोचली असे वर्णन दिले आहे. श्री अहल्या या महान साध्वी होत्या व त्यांच्या कृपेने असा चमत्कार होणे अगदी शक्य होते परंतु काशीला जाणाऱ्या महाराष्ट्रीय मंडळीनी (इंदूर किंवा महेश्वरची नव्हेत) संकटसमयी त्यांचे निवारणार्थ, भागिरथी माता सोडून किंवा समोर दिसणाऱ्या श्रीकाशी विश्वेश्वराला विसरून, अहल्या देवीना आळवावे हे चमत्कारिक व विसंगत दिसले. दासगणु महाराजांचे कीर्तन आम्ही ऐकलेले आहे पण त्यावेळी हा विसंगतपणा दिसला नाही. कदाचित् आख्यानांत पूर्ण गद्य न दिल्याचा हा परिणाम असेल. सारांश आमची रा. रा. गणेश अनंत सराफ यांना आम्रहाची विनंती आहे की त्यांनी आख्याने नुसत्या हरिदासांच्या "नोट्स" या स्वरूपांत न देता ती पूर्ण स्वरूपांत घावी म्हणजे त्यांचा अंतिम हेतु साध्य होऊन शिवाय इतरेजनांचे पण त्या पासून मनरंजन होऊन या वाङ्मयाची त्यांना गोडी लागेल.

मालेच्या फुटकळ पुतकाची किंमत ८ आणे ही जरा ज्यास्ती आहे, परंतु एकदम ३ रु. भरणारास वर्षांतून निघणारी ६ पुस्तके त्या किमतीत मिळण्याची सवलत देवली आहे, तेव्हां या सवलतीचा फायदा घेणे अधिक श्रेयस्कर आहे. कीर्तन वाङ्मयाचे संरक्षण करणे हे नुसते अवश्यक आहे इतकंच नव्हे तर प्रत्येक हिंदुधर्माभिन्न्याने ते एक आपले पवित्र कर्तव्य आहे असे समजून या सत्कृत्यास हातभार लावला पाहिजे. वार्षिक ३. रु. म्हणजे फार नाहीत. तेव्हां सर्व श्रीसाई लीलेच्या वाचकांनी या मालेला आश्रय देऊन स्वार्थ व परमार्थ ही दोन्ही साधावी अशी आमची त्यांना आम्रहाची विनंती आहे.

(४७)

ठाणे जिल्ह्यात वेलापुराजवळ तुमंगांची शांताबाई या नावाची बाई रहात असे. तिच्या बाब्या हाताच्या आंगठ्यास हाड्याप्रण झाले होता; तो सात वर्षे होता. मग एके रात्री महाराजांनी तिला स्वप्नांत जाऊन सांगितलें 'तुं डिकेमाली लाव. बाई जागी झाली, तो तिला मोठा आनंद वाटू लागला व तिने प्रणाला डिकेमाली लावली व तिचा प्रण बरा झाला. तिने मग या सर्व मजकुराचे काई महाराजांस लिहून फळविले. त्या कार्यावर तारीख १ सप्टेंबर १९१८ ही आहे.

(४८)

शिर्डीस रामलाल नांवाचा पंजाबी माहण असे. तो मुंबईस असताना त्याच्या स्वप्नांत महाराज आले व म्हणाले 'माझ्याकडे ये. त्याला महाराजांचे दर्शन कधीही घडलें नव्हतें व त्याने फोटोही पाहिला नव्हता. तेव्हां हे स्वप्नांत आलेले महाराज कोण हे त्याला ओळखता येईना. दुसरे दिवशी रस्याने जातांना त्याला एका दुकानांत महाराजांचा फोटो दिसला. त्याने दुकानदाराला विचारलें हा फोटो कोणाचा आहे व महाराज कोठे असतात. दुकानदाराने सर्व हकीगत सांगितली व रामलाल शिर्डीस गेला व तेव्हांपासून तो महाराजांचे देहावसनापर्यंत तेथे राहिला.

(४९)

नारायण गोपिनाथ दिवे या नांवाचे गृहस्थ मुंबईस राहत असत. त्यांचे पोटांत एक गांठ उत्पन्न झाली. ती फार कठीण होती व तिच्या पासून त्यांना फार त्रास होऊं लागला. मुंबईस एक दोन प्रसिद्ध डाक्टरांना दाखविली पण कांही उपयोग झाला नाही. पुढें त्यांना महाराजांकडे जाण्याविषयी एका गृहस्थाने सुचविलें. अर्थांत तशा स्थितींत जाणें शक्य नव्हतें. ते म्हणाले महाराजांचे आशिर्वादाने ही गांठ फुटून आंतला रोग मळ्याच्या द्वाराने जाईल तर मला कांही बरे वाटेळ व मी महाराजांकडे जाऊं शकेन. त्यावर त्या गृहस्थाने त्यांना महाराजांची उदी दिली व तिचे त्याने सेवन केले व दुसरे दिवशी सकाळी गांठ फुटून आंतला रोग

शौचाच्या द्वाराने जाऊन लागला व दोन चार दिवसांत त्यांना बरे वाटू लागले. मग लौकरच ते महाराजांचे दर्शनास गेले.

(५०)

एकदा मी सकाळी कांही वाचित असतां एका प्रश्नासंबंधाने बराच वाटाळा वाटला त्याबद्दल कांही उलगडा होईना. शेवटीं तें प्रकरण तसेंच टाकून मी जेवायला बसलों व जेऊन आफीसांत जाण्यासाठीं निघालों. आगगाडींत वांद्याचें स्टेशनवर मला माझ्या एका मित्रानें पाहिलें म्हणून ते मित्र माझ्याच डब्यांत येऊन बसले. पुढें माहीमच्या स्टेशनवर त्या मित्राच्या ओळखीचे एक गृहस्थ त्याच डब्यांत आले. वांद्याच्या स्नेह्यानी त्या गृहस्थाची व माझी ओळख करून दिली. व त्या दिवशीं माझ्या बरी होणाऱ्या कीर्तनाचें मी त्यांना आमंत्रण दिलें. वांद्रेकर दादरास उतरून गेले व माहीमकर डब्यांतच होते. ते मजबरोबर कांही बोलले नाहींत परंतु ते कांही लिहित आहेत असें मला दिसले. प्रांठरोड स्टेशनवर ते उतरले व उतरतांना त्यांनी लिहिलेला कागद माझ्या हातांत दिला. त्यांत एक अभंग होता व त्या अभंगाने माझ्या मनांत उद्भवलेल्या घोटाळ्याच्या प्रश्नाचा उलगडा झाला. अशा तऱ्हेने पुष्कळ वेळां घोटाळे अचानक वडून येणाऱ्या गोष्टीनें दूर झाले असें अनुभव आले आहेत.

(५१)

शिडीस एकदा एक कर्णपिशाच साध्य करून घेतलेले ज्योतिषीबुवा गेले होते. ते महाराजांच्या दर्शनास गेले पण त्यांचे लक्ष पैशाकडे बरेच होते; तेथे त्यांना पैसा मिळण्याचा फारसा संभव वाटला नाही म्हणून ते दर्शन घेऊन लवकरच रहात्यास गेले. तेथे रात्री त्यांना विंचू चावला. फार वेदना होऊ लागल्या तेव्हा त्यांनी महाराजांनी दिलेली उदी लाविली व एकसारखे महाराजांचे नामस्मरण चालू केले. त्यामुळे वेदना थांबल्या व त्यांची महाराजांबरोबर श्रद्धा बसली व दुसरे दिवशीं जोशीबुवा सकाळींच पुन्हा शिडीस गेले तेथे त्यांचे १५।२० दिवस रहाणे झाले व महाराजांच्या कृपेने त्यांना तेथे अजमासे ३०० रुपये मिळाले.

श्रीसाईनाथ सगुणलीला.

स्वानुभव.

लेखक:—के. जे. भीष्म.

श्रीसद्गुरूने दिलेला उपदेश त्यांनीं दाखविलेले स्वरूप व दिलेला अनुभव हा कोणास सांगू नये अशी सर्वत्र समज आहे; व याबद्दल "गुरुकृपा अंजन पाया मेरा में जानू ॥ आपरूप नयनोमें छाया मेरा में जानू" या देवनाथाच्या पदाचा आधार देऊन हरिदास मंडळी या मताचे इट्टीकरण करिताने परंतु त्यांच्या उलट स्वतः संतशिरोमणी तुकाराम महाराज आपल्या अभंगांत स्वानुभव लिहतात.

अभंग.

सद्गुरुरायें कृपा मज केली ॥ नाहीं घडली सेवा कांहीं ॥१॥
सांपडविलें वाटें जातां गंगास्नाना ॥ मस्तकीं तो जाणा ठेविला
कर ॥ २ ॥ भोजनामामती तूप पावशेर ॥ पडिला विसर स्वप्ना-
माजी ॥३॥ कांहीं काळ उपजला अंतराय ॥ म्हणोनीया काय त्वरा
जाली ॥ ४ ॥ राघव चैतन्य केशव चैतन्य ॥ सांगितली खूण मालि-
केची ॥५॥ बाबाजी आपले सांगितलें नाम ॥ मंत्र दिला रामकृष्ण
हरी ॥ ६ ॥ माघ शुद्ध दशमी पाहूनी गुरुवार ॥ केला अंगिकार
तुका म्हणें ॥ ७ ॥

हा त्यांनीं स्वप्नांत झालेला दृष्टांत व दिलेला मंत्र त्यांनीं लिहून ठेविला. ह्यावरून स्वानुभव कोणास सांगू नये असे सिद्ध होत नाही. मम बरील 'मेरा में जानू' ह्या उपदेशाचा विचार पडला. संपूर्ण पद माझ्या हातीं आलें तें असें.

पद देवनाथांचें

गुरुकृपेका अंजन पाया मेरा मै जानूं ॥ आपरूप नयनोंमे
 छाया मेरा मै जानूं ॥ ध्रु० ॥ उलट मार्गकी रहा बतायी मेरा
 मै जानूं ॥ बुरे करमकी रेख मिटाई मेरा मै जानूं ॥ १ ॥
 चांदसुरजबिन परा उजाला मेरा मै जानूं । पिलाया अजरामरका
 प्याला मेरा मै जानूं ॥ २ ॥ जइंतहां मै आप अकेला मेरा मै
 जानूं ॥ आपहि गुरु और आपहि चेला मेरा मै जानूं ॥ ३ ॥
 गोविंताथनें यहि बतलाया मेरा मै जानूं ॥ देवनाथ अपनेमे मिलाया
 मेरा मै जानूं ॥ ४ ॥

हे संपूर्ण पद पाहिल्यावर हरदासी शिक्षणानें झालेल्या वृत्तींत
 बदल झाला. वरील पदांत देवनाथानी आपला संपूर्ण अनुभव सांगितला
 आहे. प्रत्येक कडव्यांत अनुभव सांगून पुनः 'मेरा मै जानूं' हे ध्रुवपद
 कायम ठेविलें. त्याचा अर्थ इतकाच की सद्गुरूनें जो जो उपदेश केला,
 जें जें स्वरूप दाखविलें, जो जो मार्ग सांगितला, व गुरुच्या कृपेनें
 कार्य फलप्राप्ति होते हे सांगितलें, पण त्या फलप्राप्तीपासून जो आनंद
 होता त्याची परिमिति किती आहे हे सांगतां येत नाही. जसे माखर
 गोड असते हे गुरूनें सांगितल्यावर ती शिष्यानें खाली असता गोड
 लागली इतकेच सांगेल, पण गोड कशी लागली हे खाला सांग म्हणजे
 तर तो सांगू शकत नाही. त्यानें तत्सदृश पदार्थांचें नांव सांगितलें तरी
 त्या पदार्थाविषयी पुन्हां वरील प्रश्न उद्भवतो म्हणून त्या स्थितीला मात्र
 'मेरा मै जानूं' इतकेच सांगतां येते म्हणून याच धोरणानें पुढील अनुभव
 लिहिला आहे.

स्वतांचा अनुभव लिहिणें म्हणजे स्वतांची योग्यता प्रगट करणे
 नव्हे तर सद्गुरूचें महिमान वर्णन करणें आहे, म्हणून आतां स्वतः अनुभव
 लिहिण्याला आरंभ केला.

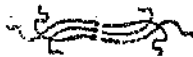
नागपूर जिल्ह्यांतील बोरी ह्या गांवी वास्तव्य करित असतां कुटुंब निवर्तल्यावर पुन्हा संसारांत पडावें कीं नाहीं या विचारांत बराच काळ गेला. पुष्कळ इष्टमित्रांनीं पुनः संसार धाटण्याचा उपदेश केला; पण संसार करावा असें मनच होईना. शेतीवाडी करून निर्वाह चालविला व मित्रमंडळीनेंहीं साह्य केले परंतु मनाचा अस्थिरपणा जाईना. अशा रीतीनें कांहीं काळ निघून गेल्यावर शके १८३० श्रावण महिन्याच्या पौर्णिमेस रात्री मला एक स्वप्न पडले. त्यांत एक काळ्या वर्णाचा पुरुष ज्याच्या आंगास केशरी रंगाची उटी लागली आहे, कपाळास त्रिपंड आहे, व पादुकांचीही गंधपुष्पानें पूजा झाली आहे, असा स्वप्नांत येऊन त्यानें माझे हातीं एक वर्तमानपत्र दिलें. मी त्यांना विचारलें आपण कोण व आपलें नांव काय तेव्हां त्यांनीं माझ्याशीं संभाषण न करिता त्या वर्तमानपत्राकडे बोट दाखविलें. मी त्याकडे पाहिलें तों त्यावर "सच्चिदानंद" ही ठळक अक्षरे दिसली. तितक्यांत त्या पुरुषानें 'वाच' अशी आज्ञा दिली. तेव्हां पुनः त्या पत्राकडे पाहू लागली तो एकजागी 'मंत्र व शिकावा' असें लिहिलें होतें. हें काय, याचा अर्थ काय वगैरे प्रश्न करण्याचा जो विचार करितों तो तो पुरुष नाहीं व वर्तमानपत्रही नाहीं. तेव्हां मी विस्मित झालों, इतक्यांत माझ्या मित्राने दार ठोठावले त्याबरोबर माझी झोंप गेली; व ताबडतोब हें स्वप्न डायरीवर लिहून ठेवलें. पण या स्वप्नाचें कोडे कांहीं उमजेना. कांहीं दिवसांनीं तेथें एक गाणपत्य साधु आले त्यांना हें स्वप्न सांगितल्यावर ते म्हणाले सच्चिदानंद स्वामी तुमचे गुरू आहेत व त्यांनीं 'वशीकावा' हा मंत्र दिला. हें समजल्यावर आनंद झाला.

कांहीं दिवसांनीं उमरावतीस जाणें झालें तेव्हां दादासाहेब खापर्डे म्हणाले शिर्डीस चलता काय ! मी होय म्हटलें व त्यांचे समागमें शिर्डीस गेलों. शिर्डीस जाण्याबरोबर साईबाबाचें दर्शन घेतलें व आम्ही सर्वांनीं नमस्कार केला. मी नमस्कार करण्याबरोबर बाबांनीं हात जोडले व 'जग सच्चिदानंद' असें तोंडानें म्हणाले. तेव्हां मी जास्त घोटाळ्यांत पडलों. स्वप्नांत दिसलेले सच्चिदानंद व हे एक कीं दोन ? एक म्हणावें तर ते वैष्णव होते व हे यवन आहेत. दोन म्हणावें तर यांनीं मला पहाण्याबरोबर

तच्चिदानंदाचें नांव कां घेतलें? अशा विचारांत पडलों. तेथें सर्व हिंदु ब्राह्मणासुद्धां बाबांचें चरणोदक घेत असत, पण मी मात्र तें घेत नसें. बाबा तंवाखूची चिळीम पीत असत व आपली चिळीम दुसऱ्यास देत असत. मी बाबांचे अगदीं जवळ बसत असें, पण मला त्यांनीं चिळीम कधीं दिली नाही. पण एक दिवसाचा प्रसंग असा आला कीं, आम्ही सर्व मंडळी दर्शन घेऊन बाबाजवळ बसलों. बाबांच्या चमत्कारिक गोष्टी चालल्या आहेत, इतक्यांत एकानें चिळीम भरली व बाबांचे हातीं दिली. बाबांनीं ती नुसती तोंडास लावली व माझ्या हातीं दिली व 'पी' म्हणाले. तेव्हां त्यांचे आज्ञेप्रमाणे चिळीम ज्यालों व ती बाबांचे हातीं दिली ती त्यांनीं घेतली व तोंडानें 'आपण सगळीकडे फिरतो गडगाः मुंबई, पुणे, सातारा, नागपूर हीं सगळीं शहरे रामानें भरली आहेत.' असें बोलून मला एकदम म्हणाले 'तुं लाडू एकट्या एकटाच खातोस आम्हास एकही देत नाहीस. आतांतरी तुं मला पांच लाडू दे' बाबा प्रत्येकास दक्षिणा आगत असत व त्याचा विनियोग ते परोपकाराकडे करीत असत हे इतरत्र आलेलेच आहे.

'आम्ही सगळीकडे फिरतो व पांच लाडू दे' या बाबांच्या वाक्यानें माझे मनावर निरालाच परिणाम झाला. स्वप्नांत दिसले अच्चिदानंद वेगळे व साईनाथ वेगळे ही भावना तत्काल नाहीशी झाली व तीर्थ वाटणाराकडून बुध्या तीर्थ मागून घेतलें व बाबांच्या पायावर डोकें ठेवलें. त्यावेळेंत बाबांनीं आपला वरदहस्त मस्तकावर दोन मिनिटे ठेविला. तेव्हां मनाची स्थिति काय झाली हें मात्र 'मेरा मै जानू' इतकेंच म्हणता येते.

(अपूर्ण)

श्रीसमर्थाची बोधपद्धति

वेदांत ग्रंथांतून प्रपंचाविषयी बोलतानां निरनिराळे दृष्टांत देण्यांत येतात. उदाहरणार्थ रज्जुसर्प, मृगजळ, हेम व अळंकार, माती व घट वगैरे. हे सर्व दृष्टांत एकाच तऱ्हेचे नाहीत. रज्जुसर्प म्हणजे दोरी असून तेथे दोरीच्या ठिकाणी सर्प भासतो. मृगजळ म्हणजे नुसत्या उखर जमिनीवर सूर्यकिरण पडलेले असून तेथे जळ भासते. या दोन्ही दृष्टांतांत असलेली वस्तु न भासतां तेथे मुळीच नसलेली वस्तु भासते. बाकीच्या दोन दृष्टांतांचा प्रकार निराळा आहे. हेम म्हणजे सोने, आणि अळंकार म्हणजे दागिने. यांत, असलेल्या वस्तूलाच निराळे आकार दिलेले असतात, आणि ती वस्तु त्या त्या आकारांत उघड दिसते. तसेंच माती व घट यांतही निरनिराळ्या आकारांत वस्तु उघड दिसते. पहिले दोन दृष्टांत एका तऱ्हेचे असून दुसरे दोन दृष्टांत निराळ्या तऱ्हेचे आहेत. या दोन तऱ्हांपैकी कोणत्या तऱ्हेचे दृष्टांत प्रपंचाला खरे लागू आहेत, या संबंधानें मला मुळीच उलगडा होईना व हा उलगडा व्हावा अशी एक दिवस मनामध्ये अत्यंत आतुरता उत्पन्न झाली. अशी आतुरता उत्पन्न झाल्यावर दहा पांच मिनिटांनीच महाराजांकडून एका गृहस्थाबरोबर निरोप आला. तो गृहस्थ म्हणाला "महाराजांनी आपल्याजवळ शंभर रुपये मागितले आहेत." मजजवळ त्या वेळेला फक्त एकच रुपया होता आणि तोही मुकत्याच होऊन सोलेल्या एका गुरुपौर्णिमेला महाराजांनी आपल्या खाशासून काढून दिलेला तोच. अर्थात् तो रुपया ते परत मागण्याचा संभव नव्हता. आलेल्या गृहस्थाला मी वस्तुस्थिति सांगितली आणि महाराजांस माझा शिरसाष्टांग प्रणिपात निवेदन करावयाची विनंति केली. तो गृहस्थ गेल्यावर माझ्या मनानें घेतलें कीं महाराजांनी उच्चारलेल्या आकड्यांत मी शोधीत असलेला उलगडा असला पाहिजे. कोणा जवळ खरोखर कोणत्या वेळीं किती शिल्लक आहे हें महाराजाना अंतर्ज्ञानानें कळतें असा आमचा सर्वांचा नित्याचा अनुभव असल्यामुळे महाराजांचा हेत खरोखरीच शंभर रुपये मागावयाचा नसून मला बोध करावयाचा व माझ्या मनांतला घोटाळा काढून टाकावयाचा हाच असला पाहिजे, असें

माझ्या मनांत पक्कें बिंबलें आणि तेथें असलेल्या महाराजांच्या तसबिरी-
पुढें साष्टांग नमस्कार करून "शंभर रुपयांचा" अर्थ मला कळावा
अशी प्रार्थना केली. या नंतर दोन चार मिनिटांतच महाराजांच्या कृपेने
"शंभर रुपयांचा" अर्थ स्फुरला व त्यानें माझ्या मनांतील घोटाळा साफ
नाहींसा होऊन पूर्ण समाधान वाटलें. तो अर्थ असा: हे दोन्ही तऱ्हेचे
दृष्टांत प्रपंचाला लागू आहेत पण ते निरनिराळ्या अंगाचे द्योतक आहेत.
प्रपंच हा शंभरांताखा आहे. शंभर म्हणजे एक आणि त्यावर दोन
शून्ये; तसा प्रपंच म्हणजे सत् असें जें ब्रह्म, त्यावर भासणारें मिथ्या नाम;
रूपात्मक जग. सत् म्हणजे एक आणि नाम व रूप हीं त्यावरील शून्ये.
सत् म्हणजे अधिष्ठान याचे दर्शक दृष्टांत हेम व अलंकार आणि माती व
घट हे होत. अलंकारांत जसें सोने किंवा घटांत जशी माती तसें अधि-
ष्ठानांत सत् आहे आणि तें नाशिवंत नाहीं किंवा भासमात्र नव्हे.
म्हणजे तें शून्य नसून एक आहे आणि त्या एकाच्या आधारेनेच वर
असणाऱ्या शून्यांना किंमत आहे. वरील शून्ये गेली तरी एक याला
धक्का पोहोचत नाहीं. रूप व नांव हीं मिथ्या असून केवळ भासतात,
म्हणजे तीं शून्ये आहेत. त्यांचे दर्शक दृष्टांत म्हणजे मृगजळ, रज्जू सर्प,
हीं होत. नामरूपासारखे जळ आणि सर्प मिथ्या असून नुसते भास-
मान आहेत. अर्थात् तींही शून्ये आहेत. अशा तऱ्हेनें दोन्ही तऱ्हेच्या
दृष्टांतांची समर्पकता माझ्या मनाला पटली आणि मला फार आनंद
झाला.

अनुक्रमणिका.

महाराजांचे अनुभव	८६-९३
महाराजांची बोधपद्धति	७-८
स्फुटविषय	७५-८४
श्री साईसच्चरित	२१७-२३६

खुलासा.

श्री साईलीलेच्या पृष्ठावर जो अंक देण्यांत येतात त्यासंबंधी कांहीं वाचकांचा गैरसमज होत आहे असे दिसते. पृष्ठावरील अंक निरनिराळ्या विषयाला निरनिराळे दिले आहेत. हेतु हा की शेवटी पुस्तकी बांधतांना विषयवारीप्रमाणे ती बांधवितां यात्री. या व्यवस्थेमुळे पृष्ठावरील अंकांत विषयमता दिसल्यास म्हणजे २६ पृष्ठापुढे ४२ वें पृष्ठ आल्यास मधली २७ ते ४१ पृष्ठे आपल्याला कमी आली किंवा पृष्ठांक चुकीचे पडले आहेत असा समज वाचकांनी करून घेऊं नये.

विनंति.

श्री साईलीलेचे अंक दर महिन्यास शुद्ध ११ पर्यंत सर्व पोष्टांत पडतात व ते प्राहकांना दर महिन्यास पौर्णिमेपर्यंत बहुतेक पोहोचले पाहिजेत. पोष्टांत क्वचित अंक गहाळ होत असतील, व त्यामुळे जर प्राहकांनी अंक न मिळाल्याची तक्रार पौर्णिमेपर्यंत आमचेकडे केली तरच त्यांना पुन्हा अंक पाठविण्यांत येईल. किंज्येक प्राहकांची एखादा अंक न मिळाल्याची तक्रार २१३ महिन्यांनी उशिरा येते. इतक्या उशिरा पुन्हा अंक पाठविणे अशक्य असल्यामुळे ही सूचना देणे भाग पडत आहे.

श्रीसाईलीला मासिकाची वार्षिक वर्गणी तीन रुपये. टपाल हांशीलसह तीन रुपये सहा आणे. व्ही पी. ने तीन रुपये आठ आणे. फुटकळ अंकास पांच आणे.

(५२)

एकदा बापुसाहेब जोगांना विंचू चावला त्या वेळेला सुमारे रात्री ८ वाजले होते. ते ताबडतोब महाराजांकडे गेले. पायरी चढत असतांनाच महाराज म्हणाले “बापुसाहेब काय आहे ?” बापुसाहेब म्हणाले “बाबा मला विंचू चावला” महाराज म्हणाले “बरं होईल, जा.” बापुसाहेब तसेच पायरीवरून परत फिरले; ते कंपौडाचे बाहेर गेले नाहीत तोंच वेदना अजिबात बंद झाल्या.

—(५३)—

रा. रा. वासुदेव सिताराम. रतांजनकर रा. हेदराबाद रेसिडेन्सी मर. नं. १६३ याचे रा. रा. हरी सिताराम दीक्षित यांना १८।८।११ रोजी आलेल्या पत्रांतील उताराः—प्रथमतः साई महाराजांचे नांव व महात्म्य साहित झाले ते कुशाभाऊ (वे. शा. सं. कृष्णनाथ बुवा-मिरजगांवकर जोशी) यांचेकडून सन १९०८ चे सुमारास झाले. बऱ्याच ठिकाणी लोक रा. कुशाभाऊना पुजेकरिता घरी बोलवीत व आदर व्यक्त करित; ह्याप्रमाणे बरेच दिवस गांवांत क्रम चालला होता. त्यांची पूजा एक दिवस वे. शा. सं. सितारामभट्टजी घटे यांचे येथे करविली होती. अर्थात ते मातुळ असल्यामुळे तेथे जाण्याचा व पूजा सुमारंभ पहाण्याचा योग आला. त्यांच्या तीर्थप्रसादाने कांहीं मक्तांस गुण आला अशी चर्चा चालत असे. व सहजी मनांत आले की, साईमहाराजांचे पाय आपले घरी लागावे. (अर्थात त्यांचे शिष्याचे) पूजा करवावी, वगैरे विचार मनांत येतात तोंच महाराजांनी (श्रीकृष्णनाथांनी) हंसून स्फूर्तीने सांगितले की, “मला उद्यां तुझे घरी येणे आहे.” असे वाक्य निवृत्तांचे मनास समाधान वाटले व दुसरे दिवशी त्यांच्या पूजेची व्यवस्था कशा रीतीने ठेवावी ह्या विचारांत तल्लीन होऊन घराकडे स्वाना झाले; व सर्वांना घरी ही हकीमत कळविली. समाधान वाटले. दुसरे दिवशी उजाडण्याचे सुमारास आमच्या मातुशी गंगाबाई ह्यांना

स्वप्न पडलें व " एक भगवा वेषधारी कमंडळू वगैरे असलेला महात्मा आला तो थेट घरांत आला. त्यांना आसन घेऊन बसविण्याकरितां मातोश्रीनें आसन पुढे केले व त्यांवर ती मूर्ती पुढे उभी राहिली. मातोश्रीनें त्यांचे चरणावर डोकें ठेविलें, तोंच त्या एकदम जाग्या झाल्या. लगेच तें स्वप्न त्यांनीं सर्वांना कळविलें, पण त्याकडे इतकें कोणाचें लक्ष वेधलें नाहीं. असो, त्याच दिवशीं पुन्हां पूजा पहाण्यास मातुलगृहीं गेलों. तेथील पूजा वगैरे संपतांच महाराजांनीं (श्रीकृष्णनाथांनीं) तीर्थ प्रसादाचे वेळीं सर्वांना तीर्थप्रसाद देतांना माझी-पत्नी आली; तेव्हां मी तीर्थप्रसाद घेऊन उठते वेळीं महाराजांनीं पूजेतील साईंमहाराजांचा फोटो एकदम उचलून घेऊन माझी हातीं दिला, व ह्याची रोज मनोभावे पूजा करित चल, असें सांगून परवानगी दिली. तो फोटो घेऊन घरीं आलों. त्यानंतर सकाळीं पडलेल्या स्वप्नाचा मेळ घालून मंडळीस बरेच समाधान वाटलें. पुढें पुन्हां रा. कुशाभाऊ (श्रीकृष्णनाथ महाराज) भोजनास घरीं बोलावून त्यांची पूजा करविली. अशा तऱ्हेनें साधारणः साईंचे नांवाची माहिती झाली. त्यानंतर बरेचसे लोक जाऊन येत व आपापला अनुभव चमत्कार दृष्टांत वगैरे निवेदन करित तसें आपणही एकदां जाऊन समर्थांचे दर्शन घेऊन कृपा संपादन करून पुण्य जोडाव अशी भावना होऊं लागली. मला २१३ वर्षे तशा तऱ्हेचा योग जुळून आला नाहीं; पुढें १९१२ सालीं मुंबईस सम्राटागमनाचें प्रसंगीं शिर्डीस जाण्याचा योग एकाएकी जुळून आला. तो असा की, रा. शिवदास धाटे यानीं प्रातःकाळीं कोपरगावचें एक तिकीट सहज (त्यांचे कोणी जाणाऱ्याचा वेत रहित झाला म्हणून) आणून दिलें. ती साईं महाराजांची आमंत्रण पत्रिका समजून त्याच दिवशीं सायंकाळीं निघण्याचा वेत केला व निघालोही, व मुंबईस सम्राटदर्शनास न जातां श्रीसाईं महाराजांचे दर्शनास शिर्डीस गेलों तेथें बरेच अनुभव व दाखले आले त्यानंतर त्यांचेवर पद्ये करावीसें वाटल्यावरून एक पद्यमाला तयार केली. त्या नंतर एक मोठा चमत्कारिक प्रसंग व अनुभव आला तो खरोखरीच अपूर्व होता. त्याची सर्व हकीगत बरीच चमत्कृतिजन्य आहे तरी संक्षिप्तांत देत आहे; तीः—

कै. रामोदर रंगनाथ जोशी देगांवकर यांची कन्या कै. सौ० मालणबाई (ही माझी मावस वहीण लागते) ज्वराने बरेच दिवस अजारी होती व त्यांतच ज्वर आंगांत मुरून क्षयावर घालविले बरेच डाक्टर, वैद्य व इतर सटरफटर उमाय करूनही कांहीं गुण आला नाही. आतां अखेर उपाय म्हणून रोज बावांची उदी देण्यास सुरवात केली व औषधही चालू होते पुढे ती मुलगी औषधास कंटाळून अगदीच औषध घेईनाशी झाली व तिने एकच हेका धरिला की, "मला साईबावांचे दर्शनास घेऊन चला त्याशिवाय मी बरी होणार नाही." प्रकृति फारच क्षीण. उठून बसवणे फारच हल्लाकीचें झाले होते. अशा स्थितीत दूर प्रवासात नेणे फारच घातुक म्हणून नेण्यास कोणी धजेना. अखेर डाक्टरचे व वैद्याचे सल्ल्याने मनोभावनेने गुण आल्यास पहा; कदाचित् येईलही म्हणून त्यांनी परवानगी दिली, व असाध्य कोटीत गेलेला रोग; तेन्हां कांहीं झाले तरी केवळ तिचो इच्छा म्हणून जाण्याचा वेत केला. दोघे तिचे मंडळीबरोबर घेऊन रवाना केले. तेथे बावांचे दर्शनास नेल्यानंतर शिन्धा देण्याचा सपाटा बावांनी सुरू केला व तिला घोंगड्यावर टाक व मडक्यातले पाणी पाजून पडू दे म्हणून सांगितले. ७१ दिवस अन्न न खातां नुसत्या पाण्यावरच राहिली व तिची मात्र मी बरी होईन तर बावांचे रूपेनेच अशी पूर्ण श्रद्धा होती. ७८ दिवसांनंतर पहाटच्या सुमारास तिचे देहावसान झाले व सर्वजण शोकप्रस्त झाले. त्याच सुमारास बावांची उठण्याची वेळ झालीतरी बावां उठत ना. काकडे आर्तास गेलेली मंडळी सकाळी ८ वाजेपर्यंत तेथेच तटस्थ होती व आज हा काय प्रकार व बावा कां उठत नाहीत याची चर्चा आपआपले परीने मंडळी करूं लागली. इकडे मृत मुलीच्या पुढील व्यवस्थेकरतां कांहीं मंडळी गुंतून गेली होती व मुलीची आई व माझ्या मातोश्री ह्या शोक करीत तेथेच बसून होत्या व साठे काका म्हणून एक साईभक्त त्यावेळीं तेथे होते त्यांनीही त्यांचे शांतवन करण्याचा बराच प्रयत्न केला. इतक्यांत एकाएकी मुलीची हालचाल दिसून, तिने एकदम जांभई देत डोळे उघडले व घाबरलेसें करून चोहोंकडे पाहूं लागली. झाले सर्व आनंदमय झाले व तिने पुढीलप्रमाणे हकीगत सांगण्यास सुरवात

केली की, एक काळा माणूस मला घेऊन जात असतांना मी घाबरून बाबांना हाक मारली तोंच हातांत सोटा घेऊन बाबांनी त्याला खूप मारला व त्यांचकडून मला सोडवून आपले चावडीत घेऊन गेले. तेथे असलेला प्रकार व आरास मुलीने मुळीच पाहिला नसतानां यथातथ्य सांगितला. हा प्रकार इकडे चालू असतांना चावडीत बाबा अजून निज-छेले कां आहेत, म्हणून चर्चा चालू होतीच. तों एकदम ते मोटयानें ओरडत व सोटा आपटीत जागे झाले व तेथून पळत मुलगी ज्या ठिकाणी राहिली होती (दीक्षितांच्या बंगल्यात) तिकडे पळत आले, त्याबरोबर सर्व लोकांचा जमावही होताच तो इकडून ही हकिगत कळविण्याकरत बाहेर जाणार तोंच समोर बाबा येत होते. अशा तऱ्हेने आनंदमय प्रभूने सर्वस्वी आनंद करून त्या दिवशी खरोखर मृत्युलोकांत अपूर्वता घडवून आणून भक्त कैवारी दुसऱ्याचे संकट कसे निवारण करतो ह्याची साक्ष पटविली, वगैरे वगैरे अनेक लहान मोठे चमत्कार बरेच आहेत. विस्तारा-स्तव पुरे करितों.

रा. रा. कृष्णराव नारायण पळ्ळकर यांचे रा. रा.

हरी सिताराम दीक्षित यांजला आलेले पत्रः—

मुक्काम हदा, ता. १७ फेब्रुवारी १९१५.

रा. रा. काकासाहेब दीक्षित मु॥ मुंबई स्वामीचे सेवेशी शिरसाष्टांग नमस्कार वि. वि. आपलेकडून रा. रा. सदूमथ्या सो यांचेकडे पत्र आले व त्यानंतर श्री समर्थ यांचा फोटो घेऊन श्री बाळक-रामजी व श्री मुक्ता-रामजी आले व त्यांचे अग्निप्रमाणे लघुत्तर वगैरे होऊन समर्थ्या फोटोची स्थापना रा. सदूमथ्या साहेबांचे घरी झाली. त्यानंतर बाबांचा प्रसाद होऊन उत्सव समाप्त झाला. ज्या दिवशी स्थापना झाली, त्याच दिवशी रात्री माझे कुटुंबास व माझे चुलत बंधु ती॥ नारायण दादा जिज-गांववाले या दोघांस खाली लिहिल्याप्रमाणे दृष्टांत झाले. ति॥ नारायण दादास दृष्टांत झाला तो असा की, ते शिरडीस समर्थ्याकडे उभे आहेत व समर्थ म्हणतात की, आम्ही हरयास जातो तुम्ही आम्हांबरोबर चला व उभयतां कोपरगांवांस गोदेच्या तटी आले (म्हणजे शिरडीकडील बाजू) व काठावर उभे राहिले. गोदेत पाणी साधारणपेक्षा जास्त दिसू लागले. काठावर जेथे उभे राहिले तेथे दोन्हीकडे दोन गन्हांची पोती तोंडे उघडी केलेली ठेवली आहेत. नंतर समर्थ ति. नारायणरावास हणाले की, 'आतां कसे जाणार?' इतकें म्हणतांच आसपास दहा नंदीवैळ त्यावर सामान कसलेले उभे राहिलेले दिसले, व समोर पाण्यांतून पक्का रस्ता झालेला दिसला. नंतर हरयास माझे घराचे खुंटपासून रा. सदूमथ्याचे घराचे खुंटपर्यंत जेथे निशाण लावले आहे, तेथपर्यंत श्री समर्थ त्या सर्व नंदीवैळांसह गेले व पुढे नाहीसे झाले.

दुसरा.—माझे कुटुंबास असा दृष्टांत झाला की, रा. रा. माधवरावजी हातांत ताट घेऊन त्या ताटांत एक नारळ एक खण व कुंकवाची पुडी

असे घेऊन आले व कुटुंबास म्हणाले की, ही बाबांनी तुम्हास ओटी पाठविली आहे. असे दोन्ही दृष्टांत झालेले आपणास कळविले आहेत. श्री बालक रामजी व श्री मुक्तारामजी येथेच आहेत. येथे रोज पूजा आरती दोन्ही वेळ आनंद होत असतो. आपल्या कृपेने समर्थांचे दर्शन व दृष्टांत व प्रसाद मिळाला. त्यावेळी आपण याल अशी फार आशा होती. परंतु आपले पत्र आल्यावरून आपले न आल्याचे कारण समजले. आता कर्धातरी समर्थ आपणास हरदयास पाठवितील अशी खास उमेद झाली आहे. समर्थांची आज्ञा झाल्यावरून रा. सद्भय्या शिरडीस गेले आहेत. आज त्यांना दहा दिवस झाले. इकडील सर्व मंडळी समर्थांच्या कृपेने खुशाल आहेत. हमेशा पत्र पाठवून समाचार घेत जातील. कळावे लोभ असावा ही विनंती. सौ. भाबीसाहेब यांजला माझा नमस्कार कळवितील.

आपला

कृष्णराव नारायण परळकर

रा. रा. सदाशिव धुंडिराज उर्फ सद्भय्या नाईक

राहणार हर्दा यांच्या ता० ६।३।१५ चे पत्राची नक्कल

श्री समर्थ नैवेद्य रविवारी झाला व दुसरे दिवशी म्हणजे सोमवारी तारीख १५ फेब्रुवारी रोजी श्रीमंत रा. रा. छोटू भैय्यासाहेब परळकर यांचे घरी उभयता बंधूसह श्रीचा प्रसाद घेऊन नंतर श्री बालक रामजी रा. नधुभय्या सरमंडळ व रा. रा. शंकरभैया (छोटूभैयांचे धाकटे बंधु) सह नेमावर श्री नमर्दाकाठी येथे जाण्यास रवाना झाले व श्री मुक्तारामजी माझे गावी (बघनगांव) रा. छोटूभय्या परळकरासह रा. नारायणराव परळकर जीजगांवकर यांचेसह रवाना झाले. माझे गावी मी,

श्री मुक्तारामजी व मंडळीसह सुनारें दोन वाजतां दुपारीं जेऊन पोहों-
 चलों. श्री मुक्तारामजी गांधी पोहोंचतांच दर्शनाकरतां बरीच मंडळी
 जमली. तीन साडेतीन वाजेपर्यंत मंडळी दर्शन घेऊन गेली. सरासरी
 चाराचा अंदाज असेल, मी व श्री मुक्तारामजी व रा. नारायणराव पद-
 लकर जीजगांवकर बोलत बसलों असतां एकाएकीं माझ्या हातीं श्रीचा
 दांत कोरण्याची काडी आली. ती पाहतांच सर्व गुरुबंधूस दाखविली.
 श्रीचा खेळ, व चमत्कार पाहून मनास मोठा आनंद झाला व हा चम-
 त्कार आपले चरणीं सादर करावा. परंतु श्री मुक्तारामजी जास्त दिवस
 न राहतां लगेच दुसरे दिवशीं मंडळीसह म्हणजे मंगळवारी सातचे
 सुमारास रा. पदलकरसाहेब यांचे वागांतून श्री समर्थ चरणाजवळ
 गेल्यानंतर कपडे काढून खालीं जातो तों घरांतील मंडळीनें
 कळविलें कीं, श्री क्षेत्र शिर्डीहून रा. माधवराव देशपांडे यांचें पत्र आज
 आलें. मी पत्र लगेच हातीं घेऊन श्रीचा प्रसाद देऊन माडीवर श्री चरणा-
 जवळ बसून पत्र वाचलें व श्री मुक्तारामजीस व सर्व मंडळीस वाचून दा-
 खविलें. पत्रांतील मजकूर माधवरावजींचे हातचा होता तो येणेंप्रमाणें
 “आपल्यास पत्र देखत साई महाराजांनीं बोलाविलें आहे, हें तारेप्रमाणें
 पत्र पाठविण्यास सांगितलें. तरी आपण पत्र पहातांच एकटे निघून यावें.
 येथें येऊन काम असल्यास ताबडतोब परत जावें, परंतु पत्र पहातांच
 यावें असे साईमहाराजांनीं सांगितलें आहे” वरील पत्र वाचतांच श्री
 समर्थ आरती कराळ बगैरे करून वारा वाजतां श्री मुक्तारामजीसह
 स्टेशनवर गेलों. श्री मुक्तारामजी मनमाडपर्यंत बरोबर आले. नंतर
 म्हणाले कीं, “मी हर्वास परत जाईन पुढें चळण्याबद्दल श्री आज्ञा नाही”
 “तुम्ही एकटे जा.” नंतर हर्वास रा. पदलकर यांस तार दिली व टिकीटांचे
 रुपये देऊन मी गाडीत बसलों व ३ चें सुमारास श्री क्षेत्र शिर्डीस पोह-
 ळलों. वाडगांत सामान ठेविलें.